

नेपाल राजपत्र

भाग ३

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

काठमाडौं, भाद्र ८ गते २०२७ साल

लोक सेवा आयोग

लोक सेवा आयोगले बनाएको तल लेखिएबमोजिमको लोक सेवा आयोग कार्यविधि नियमहरू, २०२७ सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

लोक सेवा आयोग (कार्यविधि) ऐन, २०२० को दफा ८ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी लोक सेवा आयोगले बनाएको देहायको नियमहरू श्री ५ बाट स्वीकृत गरिबक्सको छ ।

लोक सेवा आयोग (कार्यविधि) नियमहरू, २०२७

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:- (१) यी नियमहरूको नाम “लोक सेवा आयोग (कार्यविधि) नियमहरू, २०२७” रहेको छ ।

(२) यी नियमहरू तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछन् ।

२. परिभाषा:- विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यी नियमहरूमा-

(क) “ऐन” भन्नाले लोक सेवा आयोग (कार्यविधि) ऐन, २०२० सम्झनुपर्छ ।

(ख) “सेवा वा पद” भन्नाले निजामती सेवा वा पद सम्झनुपर्छ ।

(ग) “तोकिएबमोजिम” भन्नाले आयोगले तोकेबमोजिम सम्झनुपर्छ ।

(५)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

परिच्छेद- २

केही सामान्य व्यवस्था

३. रिक्त पदको लगत विनियमन:- (१) मन्त्रालय, विभाग र अदालत लगायत श्री ५ को सरकारका अन्य सबै कार्यालयहरू तथा संवैधानिक अंगहरूका कार्यालयहरूले समय समयमा आफूकहाँ स्थायी रूपले रिक्त हुन आएका आयोगको परामर्श लिनुपर्ने अवस्थाका पदका लगत तोकिएबमोजिमको ढाँचामा प्रत्येक सालको आश्विन मसान्तभित्र र चैत्र मसान्तभित्र आयोगलाई दिनु पर्नेछ ।

(२) आयोगले चाहेमा उप-नियम (१) बमोजिमको कुनै पनि समय लिन सक्नेछ ।

४. रिक्त पद पूर्ति गर्ने कारवाइ गर्नुपर्ने:- (१) रिक्त पद पूर्ति गर्नु पर्ने वा स्थायी पूर्ति गर्न नसकिने अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा पद रिक्त भएको साधारणतः ६ महीनाभित्र स्थायी पूर्ति गर्ने कारवाइ गर्नुपर्छ ।

(२) राजपत्राङ्कित र राजपत्र अनङ्कित सबै श्रेणीको रिक्त पदमा कायम मुकायम मुकरर गरी वा अस्थायी नियुक्ति गरी वा अस्थायी बढुवा गरी अस्थायी पूर्ति गर्नु अगावै स्थायी पूर्ति गर्ने कारवाइ गर्नुपर्छ ।

(३) साधारणतः उप-नियम (२) बमोजिम स्थायी पूर्ति गर्ने कारवाइ नगरिएको पदमा ६ महीनाभन्दा बढी अस्थायी व्यवस्था गर्न सकिने छैन र त्यसरी कायम मुकायम मुकरर भएको वा अस्थायी नियुक्ति भएको वा अस्थायी बढुवा भएको कर्मचारीलाई ६ महीनाको अवधि नताघि पुनः अर्को त्यस्तो पदमा कायम मुकायम मुकरर गर्न, अस्थायी नियुक्ति गर्न वा अस्थायी बढुवा गर्न सकिने छैन ।

५. रिक्त पद पूर्ति गर्ने तरीका:- (१) राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीको रिक्त पदको हकमा सम्बन्धित सेवा नियमावलीअनुसार बढुवाद्वारा पूर्ति गरिने कोटा जतिमा आयोगबाट लिइने बढुवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाद्वारा पूर्ति गरिनेछ । सम्बन्धित सेवा नियमावलीअनुसार नयाँ भर्नाद्वारा पूर्ति गरिने कोटा जतिको पदमा आयोगबाट लिइने खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाद्वारा पूर्ति गरिनेछ ।

(२) उप-नियम (१) बमोजिम आयोगबाट लिइने बढुवा प्रतियोगितात्मक परीक्षा वा खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षामा सम्मिलित हुने उम्मेदवारको न्यूनतम योग्यता र सेवा अवधि सम्बन्धित सेवा नियमावलीमा तोकिएकोमा सोहीबमोजिम र नतोकिएकोमा नियुक्तिको अधिकारीको राय लिई आयोगले तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

६. माग फाराम भरी पठाउनुपर्ने:- ऐनको दफा ४ को उप-दफा (३) बमोजिम कुनै पद पूर्तिको लागि आयोगसित परामर्श लिँदा नियुक्तिको अधिकारीले तोकिएबमोजिमको माग फाराम भरी पठाउनुपर्छ । त्यस्तो माग फाराममा कुनै तरीकाद्वारा पद पूर्ति गरिने हो सो पनि खुलाई पठाउनुपर्छ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

३८४

परिच्छेद- ३

प्रतियोगिता सम्बन्धी व्यवस्था

७. जाँच हुने:- नियम ६ बमोजिम मागको फाराम भरी आएका पद पूर्ति गर्नको लागि आयोगले ऐनको दफा ६ मा लेखिएका तरीकाहरूमध्ये कुनै एक वा एकभन्दा बढी तरीका अपनाई जाँच लिनेछ ।
८. प्रतियोगिताको लागि विज्ञापन गर्नुपर्ने:- (१) पदहरूको पूर्ति गर्न आयोगले प्रतियोगिताको लागि आवश्यक विवरण सहित विज्ञापन गर्नु पर्नेछ । त्यस्तो विज्ञापन नेपाल अधिराज्यका विभिन्न भागहरूमा प्रचार हुन सक्ने गरी आयोगले पत्रपत्रिकाहरूमा प्रकाशित गर्नेछ । आयोगले आवश्यक सम्झेमा त्यस्तो विज्ञापन विदेशमा समेत प्रकाशित गर्न सक्नेछ ।
- (२) उप-नियम (१) बमोजिम विज्ञापन गर्दा ऐनको दफा ६ मा उल्लिखित कुन तरीकाद्वारा प्रतियोगिता हुने हो सो समेत आयोगले खुलाउनुपर्छ ।
- (३) आयोगले प्रतियोगिताको लागि विज्ञापन गर्दा उम्मेदवारले दरखास्त दिने अवधि साधारणतः दुई महिनामा नघटाई तोक्नेछ ।
९. दरखास्त दिने:- प्रतियोगितामा भाग लिन चाहने उम्मेदवारले तोकिएबमोजिमको दरखास्त फाराम भरी तोकिएबमोजिमको दरखास्त दस्तूर सहित विज्ञापनमा तोकिएको समय र स्थानमा दाखिल गर्नुपर्छ ।
१०. दरखास्तको जाँच गर्ने:- (१) नियम ६ बमोजिम पर्न आएको दरखास्तहरू आयोगले जाँच गर्नेछ । तोकिएको म्यादभित्र दाखिल नभएको, वा न्यूनतम योग्यता नपुगेको वा विज्ञापनमा उल्लिखित विवरणहरू नखुलेको दरखास्तउपर कुनै कारवाई गरिने छैन ।
- (२) कुनै उम्मेदवारले कुनै शिक्षण संस्थाबाट प्राप्त गरेको शैक्षिक योग्यता आयोगले स्वीकृत गरेको योग्यता सरह छ छैन भन्ने विवाद उठेमा त्यसको निर्णय गर्ने अधिकार आयोगलाई हुनेछ ।
- (३) दरखास्त स्वीकृत भएमा उम्मेदवारहरूको सूची सम्बन्धित सबैको जानकारीको लागि आयोगले प्रकाशित गर्नेछ ।
११. प्रतियोगिता हुने केन्द्र:- यस नियमावलीबमोजिम हुने प्रतियोगिता आयोगले निर्धारित गरेको केन्द्र वा केन्द्रहरूमा हुनेछ ।
१२. प्रतियोगिताको दस्तूर:- (१) प्रतियोगितामा भाग लिन पाउने उम्मेदवारले प्रतियोगितामा भाग लिन अगावै तोकिएबमोजिमको दस्तूर दाखिल गर्नु पर्नेछ ।
- (२) विज्ञापन गरिएको प्रतियोगिता आयोगबाट खारेज गरिएको वा तोकिएबमोजिमको अवस्थामा बाहेक दाखिल भैसकेको परीक्षा दस्तूर फिर्ता गरिने छैन ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१३. प्रतियोगितामा भाग लिनमा बन्देजः— कुनै सेवाको राजपत्राङ्कित पदको लागि खुला प्रतियोगिता वा बहुवा प्रतियोगिताको लिखित परीक्षामा तीन पटक असफल भएको उम्मेदवार सोही सेवाको सोही श्रेणी वा पदको लागि हुने खुला वा बहुवा प्रतियोगितामा सम्मिलित हुन अयोग्य मानिनेछ ।
१४. लिखित परीक्षाः— यस नियमावलीमा लेखिएको अन्य कुराहरूको अधीनमा रही विभिन्न सेवाका गैर प्राविधिक पदहरूमा साधारणतः प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाद्वारा उम्मेदवारहरूको जाँच गरिनेछ ।
१५. लिखित परीक्षाको स्तरः— (१) राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीको पदको पूर्तिको निमित्त लिइने लिखित परीक्षाको स्तर तोकिएबमोजिम हुनेछ । यसरी परीक्षाको स्तर तोकदा बहुवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको स्तर र खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको स्तर सकभर एकै समान हुने गरी तोकनेछ ।
(२) राजपत्र अनङ्कित विभिन्न श्रेणीका पदहरूको निमित्त लिइने लिखित परीक्षाको स्तर पनि तोकिएबमोजिम हुनेछ ।
१६. उत्तीर्ण हुने प्रतिशत अंकः— आयोगबाट लिइने लिखित परीक्षामा प्रत्येक विषयमा साधारणतः ४० प्रतिशत अंक प्राप्त नगरी कुनै उम्मेदवार उत्तीर्ण भएको मानिने छैन ।
तर पूर्ति गर्नुपर्ने पद संख्या र उम्मेदवारको संख्या र स्तरको विचार गरी आयोगले आवश्यक देखेमा कुनै खास परीक्षाको विषय वा विषयहरूको उत्तीर्णाङ्कमा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।
१७. प्रयोगात्मक परीक्षाः— प्रयोगात्मक परीक्षा लिने भनी विज्ञापनमा तोकिएको कुनै सेवा वा पदको लागि उम्मेदवारहरूको जाँच गर्दा आयोगले सम्बन्धित उम्मेदवारहरूलाई त्यस्तो परीक्षाको निमित्त साधन उपलब्ध भएको कुनै विभाग, कार्यालय वा संस्थामा पठाउन सक्नेछ । आयोगले सम्बन्धित विषयको दक्ष व्यक्तिहरूको सामुन्ने उम्मेदवारहरूको प्रयोगात्मक परीक्षा लिनेछ ।
१८. छानबीनः— (१) पूर्ति गर्नुपर्ने पदको संख्याअनुसार उम्मेदवारहरू लिखित परीक्षा वा प्रयोगात्मक परीक्षामा सम्मिलित हुन नआएमा वा साधनको कमीले गर्दा वा अन्य कुनै कारणले गर्दा त्यस्तो परीक्षा लिइरहन संभव नभएमा वा कुनै खास पदको लागि त्यस्तो परीक्षा लिन आवश्यक नदेखिएमा आयोगले अवस्थाअनुसार छानबीनद्वारा उम्मेदवारहरूको जाँच गर्न सक्नेछ ।
(२) उप-नियम (१) अन्तर्गत केवल छानबीनद्वारा उम्मेदवारहरूको जाँच हुने भएमा यदि सो कुरा विज्ञापनमा खुलेको रहेनछ भने सम्बन्धित उम्मेदवारहरूको जानकारीको लागि सो कुराको सूचना आयोगले प्रकाशित गर्नेछ ।

१९. अन्तरवार्तामा सम्मिलित हुनुपर्ने:- (१) लिखित परीक्षा वा प्रयोगात्मक परीक्षामा उत्तीर्ण हुने उम्मेदवारहरूलाई अन्तरवार्तामा पनि सम्मिलित गराउन सकिनेछ ।

(२) उप-नियम (१) र ऐनको दफा ६ को खण्ड (घ) बमोजिम उम्मेदवारहरूको अन्तरवार्ता लिनाको निमित्त आयोगले समय समयमा आफूले मनोनीत गरेका व्यक्तिहरूको अन्तरवार्ता समिति गठन गर्नेछ र त्यस्तो समितिको अध्यक्षता आयोगले तोकेको व्यक्तिले गर्नेछ ।

(३) अन्तरवार्ता समितिको कार्यविधि आयोगले व्यवस्थित गरेबमोजिम हुनेछ ।

२०. उम्मेदवारहरूको सूची प्रकाशित गर्ने:- लिखित परीक्षा वा प्रयोगात्मक परीक्षामा उत्तीर्ण हुने उम्मेदवारहरू र छानबीनमा योग्य देखिएका उम्मेदवारहरूको सूची सम्बन्धित सबैको जानकारीको लागि आयोगले प्रकाशित गर्नेछ ।

२१. स्वास्थ्य जाँच:- राजपत्राङ्कित पदका हकमा अन्तरवार्ता समाप्त भएपछि आयोगले मेडिकल बोर्डद्वारा उम्मेदवारहरूको मानसिक तथा शारीरिक स्वास्थ्यको जाँच गर्न लगाउनेछ । स्वास्थ्य जाँचको लागि उम्मेदवारहरूले तोकिएबमोजिमको दस्तुर बुझाउन पर्नेछ ।

२२. प्रतियोगितामा सफल मानिने:- राजपत्राङ्कित पदका हकमा लिखित परीक्षा, छानबीन वा अन्तरवार्तामा सफलता प्राप्त गर्ने उम्मेदवारहरू नियम २१ बमोजिम स्वास्थ्य परीक्षामा योग्य ठहरी आयोगले सफल भएको सूचना निकालेपछि मात्र प्रतियोगितामा सफल भएको मानिनेछ ।

परिच्छेद- ४

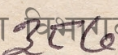
योग्यताक्रम सूची

२३. योग्यताक्रम सूची तयार गर्ने:- (१) प्रतियोगितामा सफल हुने उम्मेदवारहरूको सूची योग्यताक्रमको आधारमा तयार गरी छुट्टै सेवाको निमित्त छुट्टा छुट्टै योग्यताक्रम सूची (प्यानेल) बनाई आयोगले सम्बन्धित सबैको जानकारीको लागि प्रकाशित गर्नेछ ।

(२) उप-नियम (१) बमोजिमको योग्यताक्रम सूची साधारणतः एक वर्षसम्म कायम रहनेछ ।

तर जुन सेवा वा पदको लागि योग्यताक्रम सूची तयार गरिएको छ सोही सेवा वा पदको लागि अर्को प्रतियोगिता भई योग्यताक्रम सूची तयार भएपछि एक वर्षको अवधि व्यतित नभएको भए तापनि अघिल्लो योग्यताक्रम सूची खारेज गर्न सकिनेछ ।

२४. योग्यताक्रमानुसार सिफारिश गर्ने र नियुक्ति गर्ने:- (१) आयोगसित म ग भई आएको पदको पूर्तिको लागि आयोगले नियुक्तिको अधिकारीलाई उम्मेदवारको सिफारिश गर्दा योग्यताक्रम सूचीबाट योग्यताक्रमानुसार सिफारिश गर्नेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण बाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) रिक्त सेवा वा पदमा नियुक्ति गर्दा नियुक्तिको अधिकारीले पनि आयोगको सिफारिशबमोजिम योग्यताक्रमानुसार नियुक्ति गर्नेछ ।

(३) आयोगबाट सिफारिश भएको उम्मेदवारलाई त्यस्तो सिफारिशपत्र दाखिल भएको मितिले साधारणतः राजपत्राङ्कित पदको हकमा २ महीनाभित्र र राजपत्र अनङ्कित पदको हकमा १५ दिनभित्र नियुक्ति गर्नु पर्नेछ । यसरी नियुक्ति गरिएको कुराको सूचना नियुक्तिको अधिकारीले नियुक्ति गरेको मितिले १५ दिनभित्र आयोगलाई दिनुपर्छ ।

२५. दावी गर्न नपाउने:- कुनै पनि उम्मेदवारले आफ्नो नाम योग्यताक्रम सूचीमा समावेश भएको कारणले मात्र निजको नाम आयोगबाट नियुक्तिको अधिकारीकहाँ सिफारिश भै जानुपर्छ भनी दावी गर्न पाउने छैन ।

२६. पुनः विचारार्थ लेखी पठाउने:- कुनै विशेष परिस्थिति भै वा सार्वजनिक हितको दृष्टिबाट आयोगको परामर्श मुतावित कारवाई गर्न बाधा पर्न आएकोमा त्यसको पर्याप्त कारण खोली विभागीय प्रमुखले पुनः विचारार्थ आयोगलाई लेखी पठाउने र आयोगले पुनः विचार गर्दा पूर्व परामर्शलाई संशोधन गर्न वा परिवर्तन गर्न आवश्यक ठानेमा आयोगले त्यसमा यथोचित संशोधन वा परिवर्तन गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद- ५

सहवा तथा बहुवा

२७. बहुवा समितिको बैठक:- बहुवाद्वारा पूर्ति गरिने पदको लागि सम्बन्धित कार्यालयको प्रमुखबाट सम्बन्धित सेवा नियमावलीबमोजिमको प्रमोशन समितिको बैठक बोलाउन अनुरोध भै आएमा सो अनुरोध प्राप्त भएको साधारणतया ७ दिनभित्र बहुवा समितिका अध्यक्षले उक्त समिति नै बैठक बोलाउनेछ । यसरी बैठक बस्नु अगाडि समितिका अध्यक्षले सम्बन्धित फाइल तथा आवश्यक विवरण मगाउन सक्नेछ ।

२८. योग्यताको विचार गर्ने:- एक सेवाबाट अर्को सेवामा बहुवाको कारवाईमा आयोगले योग्यताको मूल्याङ्कन गर्दा ज्येष्ठता, अनुभव, काम सम्बन्धी प्रतिवेदन र योग्यता समेतको विचार गरी योग्यताक्रमको सूची तयार गरिनेछ ।

२९. सहवाको फाराम भर्ने:- एक सेवाबाट अर्को सेवामा स वा गर्न आयोगको परामर्श लिँदा तोकिएबमोजिमको फाराम भरी पठाउनुपर्छ ।

परिच्छेद- ६

विविध

३०. झुट्टा विवरण दिएमा:- (१) यस नियमावलीबमोजिम लिइने कुनै पनि तरीकाको प्रतियोगितामा कुनै उम्मेदवारले झुट्टा विवरण दिएमा आयोगले त्यस्तो उम्मेदवारलाई

आधिकारिकता मुद्दा विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

निजको कसूर हेरी आयोगबाट लिइने कुनै पनि प्रतियोगितामा कुनै खास अवधिको लागि वा आजीवन भाग लिन नपाउने गरी अयोग्य घोषित गर्न सक्नेछ ।

(२) झुठ्ठा विवरण दाखिल गरेको कुरा त्यस्तो उम्मेदवार कुनै सेवा वा पदमा नियुक्ति भई सकेपछि थाहा हुन आएमा आयोगले निजउपर विभागीय कारवाईको लागि नियुक्तिको अधिकारीकहाँ लेखी पठाउनेछ ।

३१. अनुचित कार्य गरेमा:- आयोगद्वारा संचालित लिखित परीक्षामा प्रतियोगितात्मक परीक्षामा कुनै उम्मेदवारले अनुचित कार्य गरेमा वा त्यस्तो कार्य गर्न उद्योग गरेमा निजलाई आयोगले बढीमा ५ वर्षसम्मको लागि आयोगबाट लिइने कुनै प्रतियोगितामा भाग लिन नपाउने गरी अयोग्य घोषित गर्न सक्नेछ ।

३२. भनसुन गरेमा:- कुनै प्रतियोगितामा भाग लिने उम्मेदवारले आयोगका पदाधिकारी वा कर्मचारी परीक्षक वा प्रतियोगितासित सम्बन्धित कुनै व्यक्तिलाई अनुचित प्रभाव पार्ने भनसुन गरेमा निजलाई आयोगले सो प्रतियोगितामा अयोग्य ठहराउन सक्नेछ ।

३३. निरीक्षण गर्न सकिने:- (१) श्री ५ को सरकारका विभिन्न मन्त्रालयहरू, विभागहरू, अदालत र अन्य सरकारी कार्यालयहरू तथा संवैधानिक अंगहरू समेत आयोगको परामर्श लिनु पर्ने अवस्थामा कर्मचारीहरूको स्थायी वा अस्थायी नियुक्ति तथा बढुवा ऐन र यस नियमावलीमा उल्लिखित कार्यविधि अपनाई गरिएका छ छैन भन्ने जाँच गर्न आयोगले आफ्ना कर्मचारीहरू खटाई निरीक्षण गर्न गराउन सक्नेछ ।

(२) उप-नियम (१) बमोजिम निरीक्षण गर्दा यस नियमावलीको प्रतिकूल काम कारवाई भए गरेको देखिन आएमा वा यस नियमावलीबमोजिमको काम कारवाईमा आयोगलाई सहयोग नगरेमा त्यस्ता सम्बन्धित कर्मचारीउपर विभागीय कारवाई गर्नको लागि आयोगले श्री ५ को सरकारमा सिफारिश गर्न सक्नेछ ।

३४. किताब दर्ता गराउँदा आयोगलाई जानकारी दिनुपर्ने:- कुनै पनि सरकारी कार्यालयले आफ्नो कार्यालयमा स्थायी वा अस्थायी नियुक्ति भएका र बढुवा कायम मुकायम मुकरर भएका कर्मचारीहरूको निजामती किताब खानामा किताब दर्ता गर्न पठाउँदा सो कुराको जानकारी आयोगलाई समेत दिनुपर्छ ।

३५. कारवाईको सूचना गर्नुपर्ने:- (१) कुनै कारवाईको सिलसिलामा आयोगसित परामर्श लिइएका विषयहरूमा सो कारवाईको टुंगो लागिसकेपछि परामर्श लिने कधिकारीले सो कुराको सूचना एक महीनाभित्र आयोगलाई दिनुपर्छ ।

(२) कुनै राजपत्राङ्कित कर्मचारीलाई सहवा गरेपछि सहवाको आदेश दिनेले त्यस्तो सहवाको सूचना १५ दिनभित्र लोक सेवा आयोगलाई दिनुपर्छ ।

३६. श्री ५ को सरकारको सहमति लिनुपर्ने:- यी नियमहरू र प्रचलित नेपाल कानूनमा उल्लेख नभएका विषयहरूमा आयोगले कारवाई गर्नुपर्दा आयोगले श्री ५ को सरकारको सहमति प्राप्त गरी कारवाई गर्नेछ ।

आज्ञाले-

कृष्ण राजभण्डारी

सचिव

नेपाल लोक सेवा आयोग ।